

O UČENJU 2015./16.

KAKVE SU OBRAZOVNE ASPIRACIJE UČENIKA I NJIHOVIH RODITELJA?

Populacijska perspektiva: Krapinsko-zagorska, Međimurska, Varaždinska i Zagrebačka županija

Obrazovne aspiracije
učenika u prijelaznim
razdobljima hrvatskog
osnovnoškolskog
obrazovanja: priroda,
odrednice i promjene

Istraživačka jedinica:

Obrazovne aspiracije učenika – Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

Voditelji: dr. sc. Zrinka Ristić Dedić i dr. sc. Boris Jokić

Datum objave: 19. siječanj 2017. u 12 h

Nelektorirana inačica.

Verzija: -1

Ristić Dedić, Z., Jokić, B., Matić, J., Košutić, I. i Šabić, J. (2017). Kakve su obrazovne aspiracije učenika i njihovih roditelja? - Populacijska perspektiva: Krapinsko-zagorska, Međimurska, Varaždinska i Zagrebačka županija; Serija „O učenju 2015./2016.“. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

Nositelji projekta:

Županijska stručna vijeća stručnih suradnika pedagoga osnovnih škola Varaždinske, Međimurske, Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu

Financiranje projekta:

Tisak upitnika financiran je od strane Varaždinske, Međimurske, Krapinsko-zagorske i Zagrebačke županije. Cjelokupan rad svih uključenih bio je na volonterskoj osnovi.

Molimo da se pri korištenju rezultata navede sudjelovanje Županijskih stručnih vijeća suradnika pedagoga iz četiri županije.

Izvještaj je dio znanstvenog projekta „*Obrazovne aspiracije učenika u prijelaznim razdobljima hrvatskog osnovnoškolskog obrazovanja: priroda, odrednice i promjene*“, kojeg financira Hrvatska zaklada za znanost. Više o projektu možete saznati na www.idi.hr/aspiracije.

SERIJA „O UČENJU 2015./2016.“

Seriya „O učenju 2015./2016.“ prikazuje rezultate istraživačkog projekta kojeg su u razdoblju od studenog 2015. do veljače 2016. proveli Institut za društvena istraživanja u Zagrebu (Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja) i Županijska stručna vijeća stručnih suradnika pedagoga osnovnih škola Zagrebačke županije, Međimurske županije, Krapinsko-zagorske županije i Varaždinske županije.

Projekt je proveden s ciljem istraživanja razvijenosti kompetencije „učiti kako učiti“ kod učenika četvrtih i osmih razreda osnovnih škola u četiri županije: Zagrebačkoj, Krapinsko-zagorskoj, Varaždinskoj i Međimurskoj županiji te stvaranja empirijske podloge za razvoj nacionalne, regionalnih i školskih politika i praksi poticanja ove ključne kompetencije za cjeloživotno učenje. Istraživanjem se ističe važnost učeničkih perspektiva i nastoji osnažiti njihov glas kao najznačajnijih aktera odgojno-obrazovnog procesa.

Projekt se nastavlja na istraživački projekt „O učenju 2014.“ u kojem su sudjelovale sve osnovne škole Grada Zagreba (<http://www.idi.hr/ucenje2014/>), a koji je proveden u proljeće 2014. godine.

Istraživanje je posebno u hrvatskom kontekstu budući da je izvedeno **uz vrlo skromna financijska sredstava i uz punu i iskrenu suradnju stručnih suradnika pedagoga i znanstvenika**. Jedinstveno je i po činjenici da su u istraživanju sudjelovale **sve javne osnovne škole iz navedene četiri hrvatske županije te da su u istraživanju sudjelovali svi učenici četvrtih i osmih razreda**.

Istraživanje će biti prikazano kroz seriju kratkih izvještaja u kojima se obrađuju teme koje smatramo važnima i zanimljivima široj javnosti, a koje jasno ocrtavaju postojeće stanje, iskustva i perspektive osnovnoškolaca.

Želja je autora serijom izvještaja „O učenju 2015./16.“ široj javnosti na razumljiv i jednostavan način predstaviti ključne spoznaje proizašle iz istraživanja te promovirati ideje o učenju kao:

- središnjem odgojnom i obrazovnom procesu u školama;
- ključnom čimbeniku snalaženja i napretka pojedinca u cjeloživotnoj perspektivi; te o
- znanjima, vještinama i stavovima vezanim uz učenje kao temeljnim odgojno-obrazovnim ishodima.

Seriya „O učenju 2015./16.“ nije pisana u obliku klasičnog znanstvenog rada, već predstavlja pokušaj popularizacije istraživanja odgoja i obrazovanja i prilog široj javnoj raspravi o mogućnostima razvoja odgojno-obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj.

Ovo se izvješće bavi pitanjem:

Kakve su obrazovne aspiracije hrvatskih osnovnoškolaca i njihovih roditelja?

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno u svih 161 javnih škola u četiri županije: Zagrebačkoj, Krapinsko-zagorskoj, Varaždinskoj i Međimurskoj županiji. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 6409 učenika i učenica četvrtih razreda i 6411 učenika i učenica osmih razreda.

Županija	N škola	N učenika 4. razreda	N učenika 8. razreda
Međimurska	47	1052	1118
Varaždinska	35	1560	1508
Krapinsko-zagorska	32	1115	1184
Zagrebačka	47	2682	2601
UKUPNO	161	6409	6411

Učenici su tijekom jednog školskog sata ispunjavali upitnik o školskim iskustvima, pristupima učenju, doživljaju učenja te stavovima prema učenju i obrazovanju. Upitnici su posebno prilagođeni dobi učenika. Istraživanje su u pojedinim školama provodili stručni suradnici – pedagoginje i pedagozi.

Ovo se izvješće odnosi isključivo na rezultate učenika osmih razreda.

U lokacijskim analizama podaci dobiveni ovim istraživanjem uspoređuju se s podacima prikupljenima s učenicima Grada Zagreba u istraživanju iz 2014. godine koje je provedeno u svim zagrebačkim javnim osnovnim školama.

PODJELE KORIŠTENE U IZVJEŠTAJU

U izvještaju su prikazani podaci na razini svih učenika te, ovisno o pitanju, čestine odgovora s obzirom na lokaciju škole (razina županije), spol, obrazovno postignuće učenika i obrazovni status roditelja.

SPOL

Od 6411 sudionika istraživanja u osmom razredu 50,7% su djevojčice, a 49,3% dječaci. Nema statističkih razlika u spolnoj strukturi između pojedinih županija.

OBRAZOVNO POSTIGNUĆE

Kao mjera obrazovnog postignuća, u istraživanjima u kojem sudjeluju učenici osnovnih škola uobičajeno se koristi prosjek ocjena iz prethodnog razreda u kojem su uprosječene ocjene iz svih predmeta koji imaju vrlo različite raspodjele ocjena. Ovako izračunat prosjek ocjena ne predstavlja dobru mjeru obrazovnog postignuća učenika, stoga se u seriji „O učenju 2015./2016.“ kao mjera koristi zbroj zaključnih ocjena iz prethodnog razreda (sedmog) iz tri predmeta:

HRVATSKI JEZIK

MATEMATIKA

PRVI STRANI JEZIK

Obrazovno postignuće iskazano na ovaj način ima raspon od 6 (ocjena dovoljan (2) iz sva tri predmeta) do 15 (ocjena odličan (5) iz svih navedenih predmeta). Važno je napomenuti da određena razina obrazovnog postignuća može biti zbroj različitih ocjena. Tako npr. obrazovno postignuće vrijednosti 9 je najčešće zbroj ocjena dobar (3) iz sva tri predmeta, ali također može biti zbroj ocjena vrlo dobar (4), dobar (3) i dovoljan (2) te odličan (5), dovoljan (2) i dovoljan (2).

U tablici 1. je prikazana raspodjela ovako određenog obrazovnog postignuća izračunatog pomoću zaključnih ocjena iz hrvatskog jezika, matematike i stranog jezika.

Tablica 1. Kategorizacija obrazovnog postignuća učenika

OBRAZOVNO POSTIGNUĆE										
Zbroj ocjena	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Međimurska	8,1%	9,7%	10,4%	10,7%	9,9%	8,8%	10,2%	9,9%	8,6%	13,7%
Varaždinska	4,7%	8,6%	10,2%	11,2%	9,8%	9,2%	11,7%	11,1%	8,4%	15,1%
Krapinsko-zagorska	8,3%	11,1%	10,5%	12,0%	10,2%	10,2%	10,0%	8,3%	8,3%	11,0%
Zagrebačka	6,8%	8,3%	10,0%	10,5%	9,6%	10,5%	10,0%	9,7%	9,8%	14,7%
Grad Zagreb (2014.)	5,4%	6,7%	8,0%	7,8%	9,1%	9,3%	9,9%	12,3%	11,1%	20,5%

Podaci ukazuju na relativno ravnomjernu raspodjelu obrazovnog postignuća učenika u četiri županije te nešto slabija postignuća u odnosu na učenike 8. razreda Grada Zagreba u istraživanju iz 2014. godine.

OBRAZOVNI STATUS RODITELJA

Obrazovanje roditelja povezano je s različitim odgojno obrazovnim ishodima. U istraživanju su učenici osmih razreda pitani za najviši završeni stupanj obrazovanja roditelja/skrbnika. Podaci o obrazovanju majke i oca su potom spojeni u jedinstvenu mjeru roditeljskog obrazovnog statusa te kategorizirani na način prikazan u tablici 2.

Tablica 2. Kategorizacija obrazovnog statusa roditelja

KATEGORIJA	UKLJUČUJE	Međimurska	Varaždinska	Krapinsko-zagorska	Zagrebačka	Grad Zagreb (2014.)
<i>Oba roditelja OŠ/barem jedan roditelj SSS</i>	Oba roditelja sa završenom osnovnom školom. Barem jedan od roditelja sa završenom srednjom školom	13,6%	14,1%	17,3%	10,8%	5,0%
<i>Oba roditelja SSS</i>	Oba roditelja sa završenom srednjom školom.	56,4%	54,4%	53,3%	48,9%	34,1%
<i>Barem jedan roditelj VŠS/VSS</i>	Barem jedan od roditelja završena viša/visoka škola ili fakultet.	18,9%	18,1%	19,3%	22,5%	25,0%
<i>Oba roditelja VŠS/VSS</i>	Oba roditelja sa završenom višom/visokom školom ili fakultetom.	11,1%	13,4%	10,1%	17,8%	35,9%

Podaci o obrazovnom statusu roditelja ukazuju na razlike među županijama te na značajno odstupanje od obrazovne strukture roditelja učenika osmih razreda Grada Zagreba (2014.). U sve četiri županije dominantna je struktura u kojoj oba roditelja imaju završeno srednjoškolsko obrazovanje.

ŠTO JE PRIKAZANO U OVOM IZVJEŠTAJU?

Ovaj se izvještaj bavi obrazovnim aspiracijama tj. željama i ciljevima koje učenici i njihovi roditelji imaju u vezi s neposrednim i budućim obrazovnim iskustvima i ishodima. Važnost ove teme očituje se u činjenici da su obrazovne aspiracije učenika jedna od najsnažnijih odrednica njihovih obrazovnih izbora i ishoda. Brojna istraživanja ukazuju da su učenici viših obrazovnih aspiracija motiviraniji za školske zadatke i ostvaruju viša obrazovna postignuća, kao i učenici za koje njihovi roditelji i učitelji imaju više aspiracije. Pokazuje se, nadalje, da visoke aspiracije nisu samo važne za područje obrazovanja, već su vezane uz cjelovit razvoj osobnog identiteta, ostvarivanje opće dobrobiti i smanjivanje rizika od socijalne isključenosti.

Poznato je da se obrazovne aspiracije razvijaju pod utjecajem individualnih osobina učenika, njihovih obrazovnih iskustava i prethodnih postignuća. Međutim, aspiracije se značajno oblikuju i mijenjaju i u interakciji s roditeljima, vršnjacima, školom, zajednicom u kojoj učenici žive, kao i pod utjecajima trenutne ekonomske situacije, širih socio-kulturnih čimbenika, medija i slično.

Može se očekivati da visoko vrednovanje obrazovanja i razumijevanje njegove povezanosti s pozitivnim životnim ishodima ima ulogu u tome kako učenici pristupaju učenju i kako donose odluke o budućem obrazovnom putu.

U izvještaju su obrađene sljedeće teme:

- 1) Koju vrstu srednjoškolskog obrazovanja žele upisati učenici osmih razreda?
- 2) Koliko učenika u budućnosti želi ići na fakultet?
- 3) Koliko učenika smatra da njihovi roditelji očekuju da će jednog dana ići na fakultet?

1. KOJU VRSTU SREDNJOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA ŽELE UPISATI UČENICI?

Želje učenika vezane uz upis srednje škole predstavljaju mjeru njihovih neposrednih obrazovnih aspiracija - osobnih ambicija i ciljeva u bliskoj budućnosti. Uz stvarna obrazovna postignuća (ocjene koje su učenici stekli tijekom osnovnog obrazovanja), te su želje važan element konačne odluke o tome koju srednju školu će učenici upisati.

U tablici 3. prikazani su odgovori učenika osmih razreda iz četiri županije na pitanje „Kuju vrstu srednjoškolskog obrazovanja želiš upisati?“.

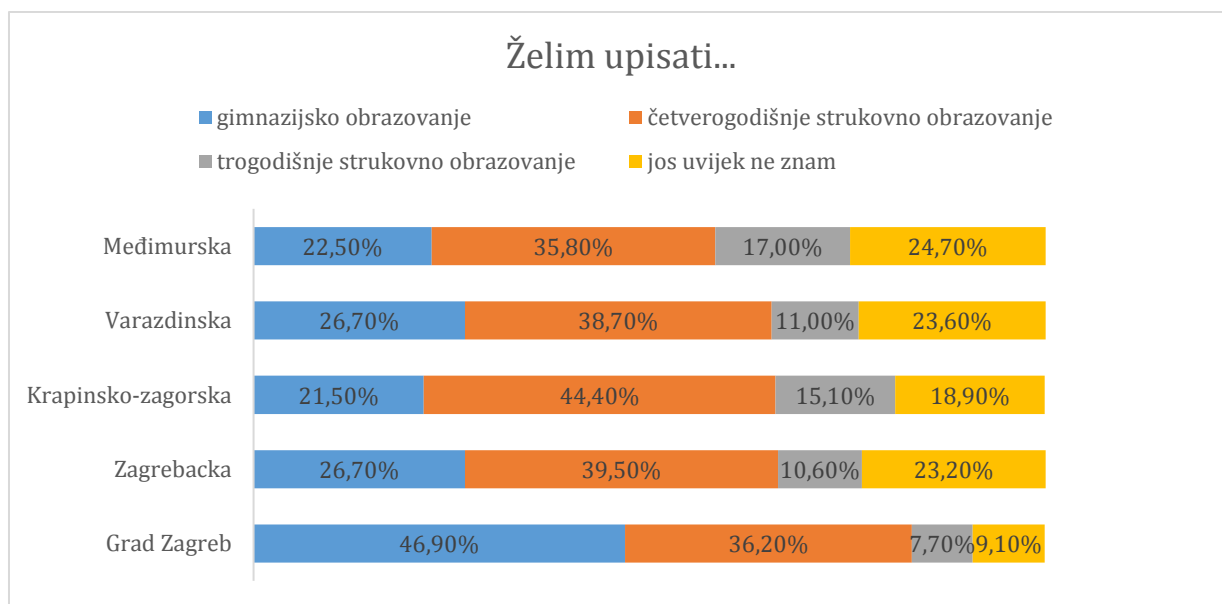
Tablica 3. Odgovori učenika osmih razreda na pitanje „Kuju vrstu srednjoškolskog obrazovanja želiš upisati?“

Kuju vrstu srednjoškolskog obrazovanja želiš upisati?	Svi učenici (%)	Ž	M
Gimnazijsko obrazovanje	1478 (24,9%)	31,7%	17,9%
Četverogodišnje strukovno obrazovanje	2370 (40,0%)	39,1%	41,0%
Trogodišnje strukovno obrazovanje	732 (12,4%)	7,6%	17,3%
Još uvijek ne znam	1345 (22,7%)	21,6%	23,9%
<i>Ukupno</i>	5925 (100%)	100%	100%

Podaci iz tablice 3. ukazuju na poželjnost četverogodišnjih srednjoškolskih programa. Gimnazijsko obrazovanje želi upisati 24,9% učenika osmog razreda, a još veći postotak učenika (40,0%) četverogodišnje strukovno obrazovanje. Interes za upis trogodišnjih strukovnih programa prilično je skroman i navodi ga tek 12,4% učenika. Potrebno je istaknuti da je priličan broj učenika (22,7%) u vrijeme provođenja istraživanja još uvijek neodlučno što je povezano s činjenicom da je istraživanje provedeno tijekom zimskog perioda šk. god. 2015./16., u trenutku kad odluka o upisu u srednju školu još nije donesena.

Važno je također uočiti da se želje djevojčica i dječaka donekle razlikuju. Iako za otprilike podjednak postotak učenica (39,1%) i učenika (41,0%) četverogodišnje strukovno obrazovanje predstavlja najpoželjniji izbor, želja za upisivanjem gimnazijskog obrazovanja više je izražena kod učenica (31,7%) nego kod učenika (17,9%). Također, za dječake su podjednako privlačni trogodišnji strukovni (17,3%) i gimnazijski programi (17,9%). Trogodišnji strukovni programi također su i češće birani od strane dječaka (17,3%), nego djevojčica (7,6%). Razlozi za ovakve razlike vjerojatno su višestruki: s jedne strane kriju se u boljim obrazovnim postignućima djevojčica u odnosu na dječake, a s druge strane u široj, raznolikijoj i privlačnijoj ponudi strukovnih programa koji su tradicionalno „namijenjeni“ dječacima, nego djevojčicama.

Na slici 1. prikazani su odgovori učenika na pitanje „Kuju vrstu srednjoškolskog obrazovanja želiš upisati?“ s obzirom na lokaciju osnovne škole koju pohađaju.

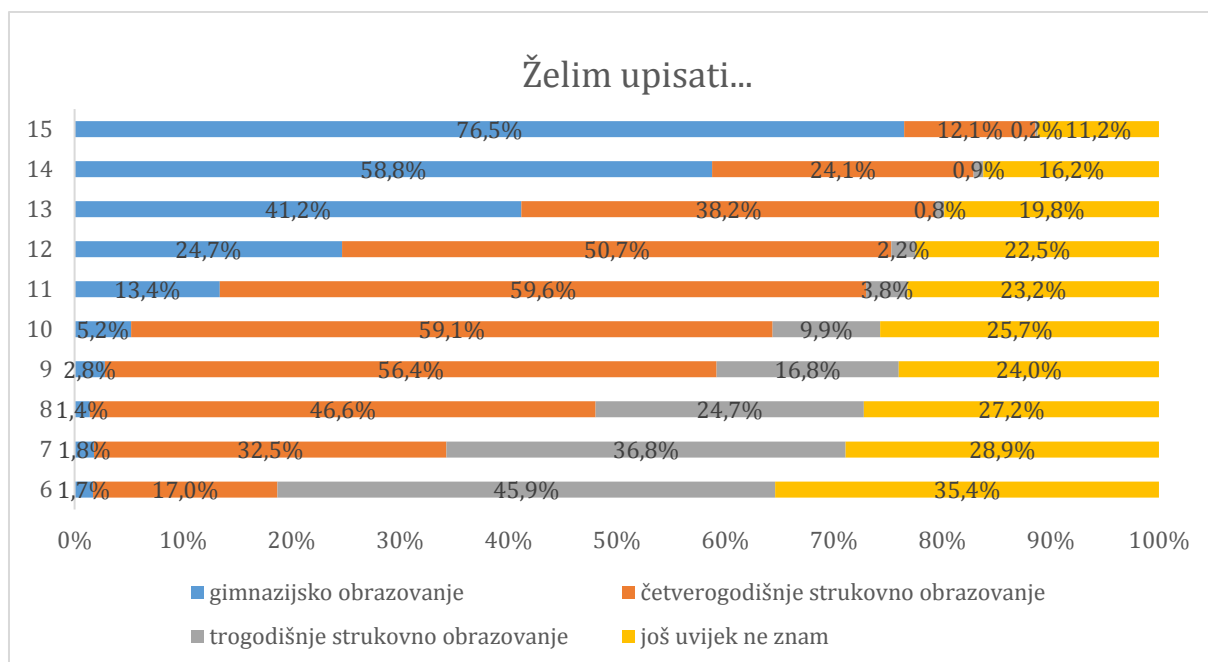
Slika 1. Odgovori učenika osmih razreda na pitanje „Koju vrstu srednjoškolskog obrazovanja želiš upisati?“ – lokacijska perspektiva

Podaci ukazuju na značajne razlike među županijama. U sve četiri županije relativno najveći broj učenika želi upisati četverogodišnje strukovne programe. Postotak onih koji žele upisati gimnazijsko obrazovanje kreće se od 21.5% u Krapinsko-zagorskoj županiji do 26.7% u Varaždinskoj i Zagrebačkoj županiji. Međimursku županiju karakterizira značajniji postotak učenika koji iskazuju želju upisa u trogodišnje strukovne programe (17.0%). U sve četiri županije značajan broj učenika pred kraj prvog polugodišta još uvijek ne zna u koju se vrstu srednjoškolskog obrazovanja želi upisati.

Usporedba s rezultatima istraživanja u Gradu Zagrebu otkriva izrazite i važne razlike. Broj neodlučnih učenika je znatno manji što je vjerojatno rezultat činjenice da je 2014. godine istraživanje provedeno kasnije - u ožujku i travnju. Najveće razlike su u poželjnosti gimnazijskog obrazovanja kojeg kao želju iskazuje gotovo polovica učenika osmih razreda Grada Zagreba.

Na slici 2. prikazani su odgovori učenika na postavljeno pitanje s obzirom na njihovo obrazovno postignuće.

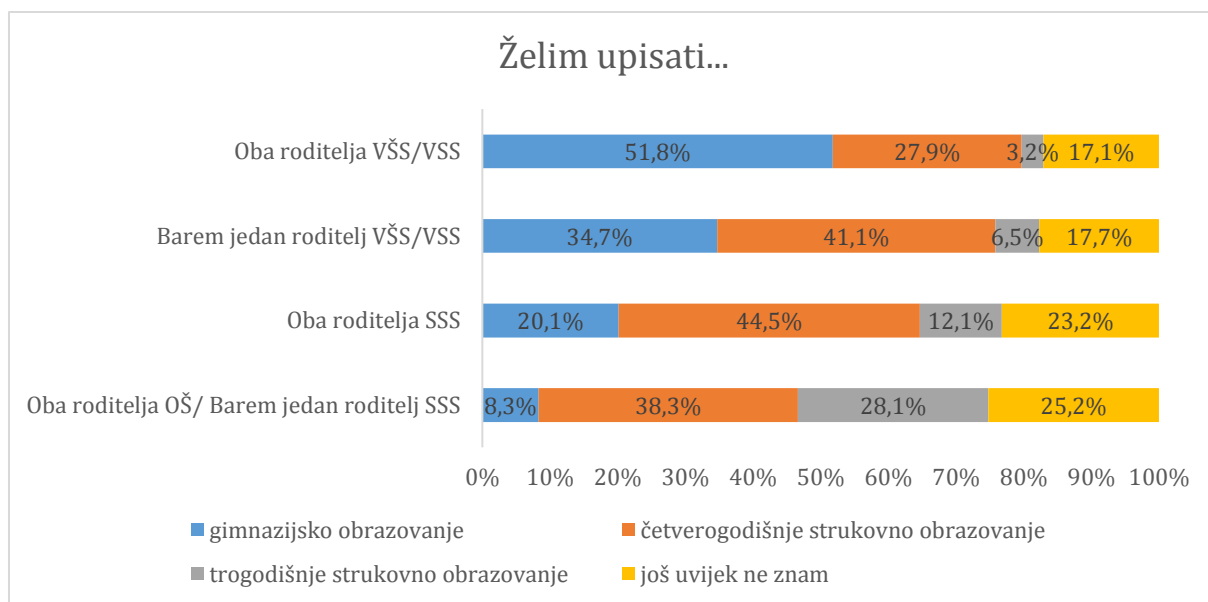
Slika 2. Odgovori učenika osmih razreda na pitanje „Koju vrstu srednjoškolskog obrazovanja želiš upisati“ ovisno o obrazovnom postignuću

Želje učenika vezane uz upis srednje škole se izrazito razlikuju ovisno o obrazovnom postignuću učenika. Za skupinu najuspješnijih učenika (sve tri zaključne ocjene odličan (5)), gimnazijsko obrazovanje predstavlja najpoželjniji izbor (76,5%). Kako obrazovno postignuće pada, smanjuje se i postotak učenika koji biraju gimnazijsko obrazovanje, a povećava postotak onih koji biraju četverogodišnje strukovno obrazovanje. U kategoriji obrazovnog postignuća vrijednosti 12 (najčešća kombinacija vrlo dobar (4) iz sva tri predmeta) više od polovice učenika želi upisati četverogodišnje strukovno obrazovanje. Također je važno istaknuti da se trogodišnje strukovno obrazovanje pojavljuje kao najčešći izbor kod najmanje uspješnih učenika, onih u kategorijama 6 i 7 obrazovnog postignuća (ocjena dovoljan (2) iz sva tri predmeta ili uz jednu ocjenu dobar (3)). Postotak učenika koji još uvijek ne znaju koju vrstu srednjoškolskog programa upisati u pravilu raste kako obrazovni uspjeh pada – najveći postotak učenika koji još nisu odlučili o odabiru vrste srednjoškolskog programa nalazi se među učenicima najslabijeg obrazovnog uspjeha.

Ovi nalazi jasno govore o usmjerenosti najuspješnijih učenika prema gimnazijskom obrazovanju i općenito uspješnih učenika prema četverogodišnjim srednjoškolskim programima. Također jasno govore o manjoj privlačnosti trogodišnjih strukovnih programa, koji za najslabije učenike često predstavljaju jedinu mogućnost.

Rezultati iz četiri županije značajno se razlikuju u odnosu na one učenika osmog razreda Grada Zagreba. U Gradu Zagrebu je više prisutna inklinacija prema odabiru gimnazijskih programa. Primjerice, u kategoriji obrazovnih postignuća vrijednosti 12 (kombinacija ocjena vrlo dobar (4) iz sva tri predmeta) i dalje više od polovice učenika u Gradu Zagrebu želi upisati gimnazijsko obrazovanje. U kategoriji vrijednosti 14 (kombinacija odličan (5) iz dva predmeta i vrlo dobar (4) iz jednog) čak 80,4% učenika želi upisati gimnazijsko obrazovanje, a u najvišoj kategoriji njih 93,6%. Usporedni postoci u četiri županije su značajno niži.

Na slici 3. prikazani su odgovori učenika s obzirom na obrazovni status roditelja.

Slika 3. Odgovori učenika osmih razreda na pitanje „Koju vrstu srednjoškolskog obrazovanja želiš upisati“ ovisno o obrazovnom statusu roditelja

Želje učenika vezano uz upis srednje škole razlikuju se ovisno o obrazovnom statusu roditelja. U kategoriji učenika s oba roditelja koja imaju završenu višu/visoku školu ili fakultet 51,8% učenika želi upisati gimnazijsko obrazovanje. U sljedećoj kategoriji, taj postotak pada na 34,7%. U ovoj kategoriji obrazovanja roditelja, najveći broj učenika (41,1%) želi upisati četverogodišnje strukovno obrazovanje, dok u kategoriji učenika s oba roditelja sa završenom srednjom školom on iznosi 44,5%. Ova je vrsta obrazovanja najčešće birana i među učenicima čija oba roditelja imaju završenu samo osnovnu školu ili čiji jedan roditelj ima završenu srednju školu (38,3%), međutim, ovdje se u značajnijoj mjeri kao izbor javljaju i trogodišnji strukovni programi (28,1%).

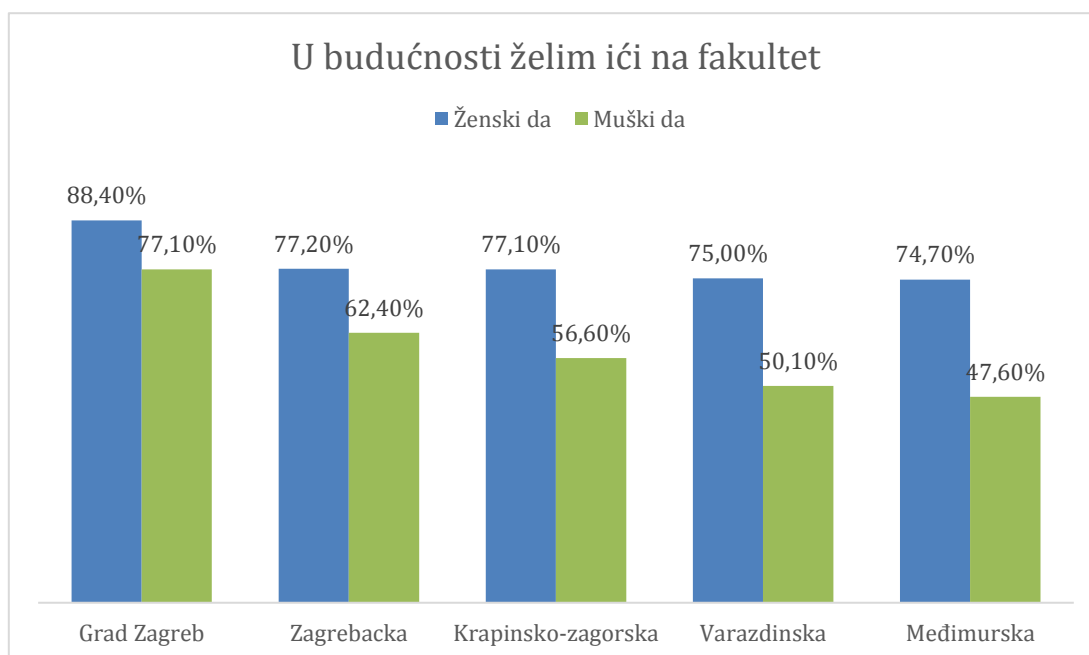
2. ŽELE LI UČENICI U BUDUĆNOSTI IĆI NA FAKULTET?

Osim na neposredne ambicije i ciljeve (upis srednje škole), obrazovne aspiracije učenika odnose se i na dugoročnije želje poput onih koje se tiču upisa visokog obrazovanja. U tablici 4. nalaze se odgovori učenika osmih razreda na tvrdnju „U budućnosti želim ići na fakultet“.

Tablica 4. Odgovori učenika osmih razreda na tvrdnju „U budućnosti želim ići na fakultet“

U budućnosti želim ići na fakultet	Svi učenici (%)	Ž	M	Medim.	Krapin.-zag.	Varažd.	Zagreb čka	Grad Zagreb (2014.)
DA	3937 (66,2%)	76,2%	55,9%	61,1%	66,0%	62,9%	69,6%	82,7%
NE	2011 (33,8%)	23,8%	44,1%	38,9%	34,0%	37,1%	30,4%	17,3%

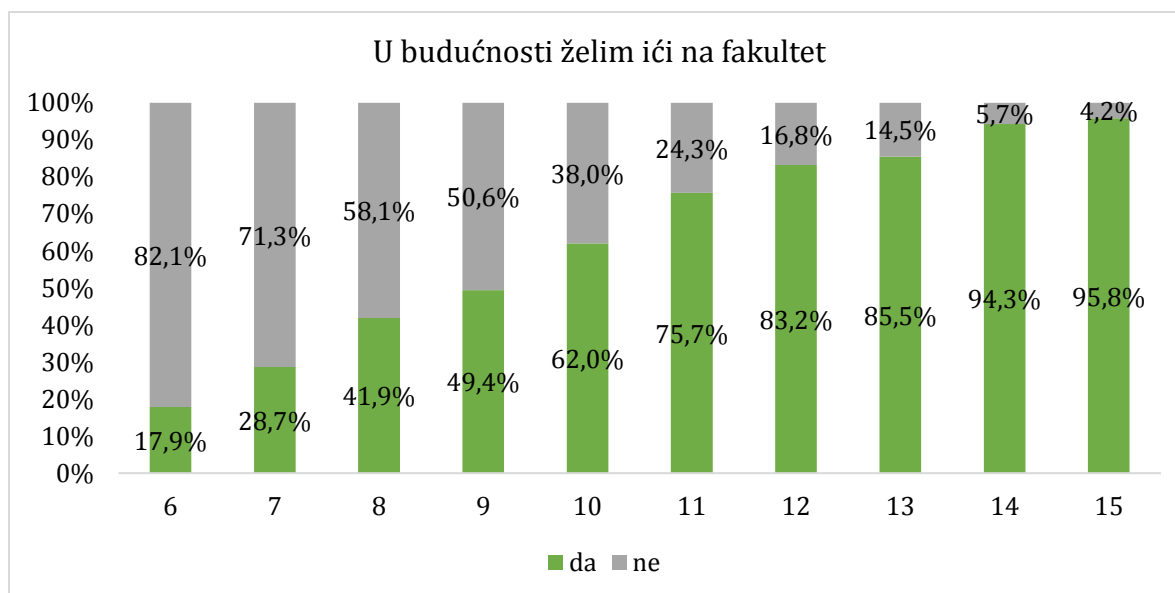
Iz tablice 4. vidljivo je kako dvije trećine učenika osmog razreda iz četiri županije u budućnosti želi ići na fakultet. Postotak onih koji žele studirati kreće se od 61,1% u Međimurskoj županiji do 69,6% u Zagrebačkoj. Znakovita je i usporedba s Gradom Zagrebom gdje je 2014. čak 82,7% učenika osmih razreda iskazalo želju da u budućnosti pohađaju visokoškolsko obrazovanje. Ovakvo određene aspiracije vezane uz upis visokog obrazovanja značajno su više kod djevojčica nego kod dječaka, pri čemu tri četvrtine djevojčica i više od polovice dječaka žele studirati. Postotak dječaka i djevojčica koje iskazuju želju za studiranjem u pojedinoj županiji prikazani su na slici 4.

Slika 4. Odgovori učenika osmih razreda koji su potvrdno odgovorili na pitanje „U budućnosti želim ići na fakultet“ – županija x spol

Podaci ukazuju na zanimljive razlike. Dok je u četiri analizirane županije postotak djevojčica koje iskazuju želju za studiranjem stabilan (oko tri četvrtine), postotak dječaka se značajno razlikuje. Tako se u Zagrebačkoj županiji on približava dvije trećine učenika osmog razreda, dok je u Varaždinskoj i Međimurskoj županiji taj postotak 50% ili niže. Ovi rezultati su posebice zanimljivi u usporedbi s Gradom Zagrebom gdje više od tri četvrtine dječaka iskazuje želju za studiranjem. Razlike između dječaka i djevojčica kreću se od gotovo 30% u Međimurskoj županiji, preko 25% u Varaždinskoj do 15% u Krapinsko-zagorskoj. U Zagrebu, gdje velika većina učenika iskazuje želju za studiranje, ta razlika iznosi oko 10%.

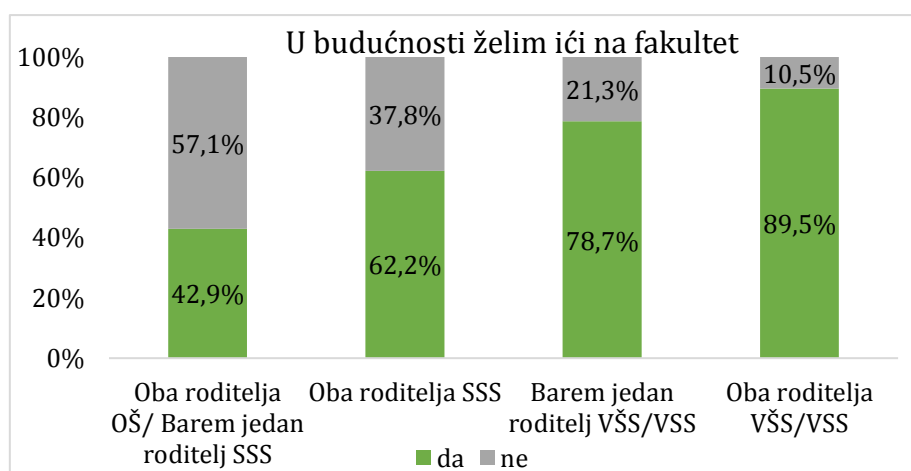
Na slici 5. prikazani su odgovori učenika na ovoj tvrdnji ovisno o njihovom obrazovnom postignuću.

Slika 5. Odgovori učenika osmih razreda na tvrdnju „U budućnosti želim ići na fakultet“ ovisno o obrazovnom postignuću

Aspiracije učenika vezane uz pohađanje visokog obrazovanja su, kao što je i očekivano, povezane s obrazovnim postignućem učenika. U kategorijama najuspješnijih učenika (kategorije 12-15) velika većina učenika u budućnosti želi studirati. Visoka razina aspiracija vidljiva je i kod učenika nešto nižeg obrazovnog postignuća. Tako u kategoriji 10 (s najčešćom kombinacijom ocjena vrlo dobar (4), dobar (3) i dobar (3)), 62,0% učenika iskazuje želju za studiranjem. Visoka, možda čak i nerealna razina aspiracija vidljiva je u slučaju kategorije 9 (najčešća kombinacija sve tri zaključne ocjene dobar (3)) u kojoj gotovo polovica učenika iskazuje da u budućnosti želi pohađati visoko obrazovanje, kategorije 8 (kombinacija dovoljan (2), dobar (3) i dobar (3)) u kojoj tu želju iskazuje više od 40% učenika, te kategorije 7 (kombinacija dovoljan (2), dovoljan (2) i dobar (3)) u kojoj više od četvrtine učenika želi pohađati visoko obrazovanje.

Na slici 6. prikazani su odgovori učenika s obzirom na obrazovni status roditelja.

Slika 6. Odgovori učenika osmih razreda na tvrdnju „U budućnosti želim ići na fakultet“ ovisno o obrazovnom statusu roditelja

Obrazovni status roditelja je također povezan s aspiracijama učenika vezanima uz upis visokog obrazovanja. U kategoriji učenika čija oba roditelja imaju završenu višu/visoku školu ili fakultet postotak učenika koji iskazuju da žele studirati iznosi gotovo 90%. Postoci učenika koji iskazuju da žele studirati su prilično visoki i za kategorije učenika čiji roditelji imaju srednju stručnu spremu ili im jedan roditelj ima završenu višu/visoku školu ili fakultet (iznad 60%). U skupini učenika koji imaju roditelje čiji je najviši stupanj obrazovanja završena osnovna škola ili jedan roditelj ima srednju stručnu spremu više od 40% učenika želi pohađati fakultet.

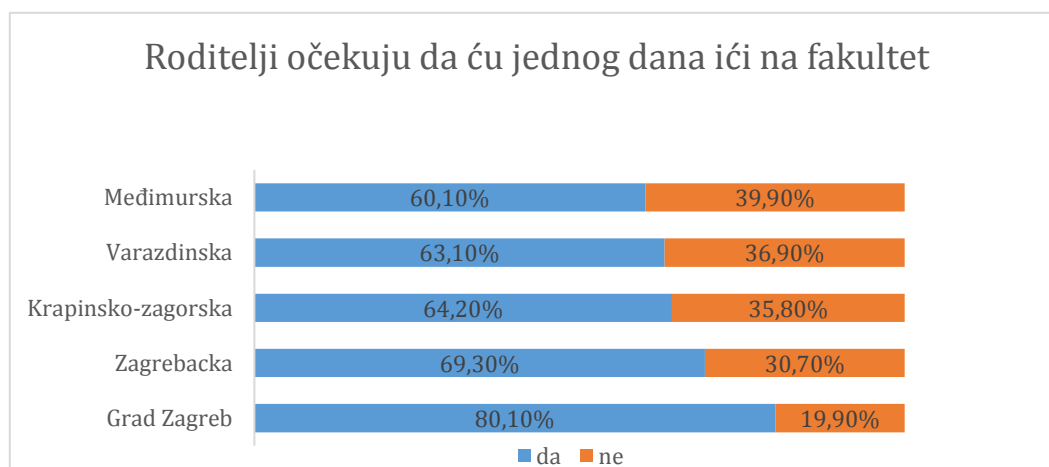
3. SMATRAJU LI DA NJIHOVI RODITELJI OČEKUJU DA ĆE JEDNOG DANA IĆI NA FAKULTET?

Očekivanja i aspiracije koje roditelji imaju za svoje dijete predstavljaju važan čimbenik u razvoju učeničkih aspiracija i postignuća. Istraživanjem je zahvaćeno pitanje roditeljskih očekivanja u pogledu mogućnosti da njihovo dijete u budućnosti pohađa neku visokoškolsku instituciju. Važno je naglasiti da su se o roditeljskim očekivanjima izjašnjavali učenici, a ne sami roditelji. Tablica 5. sadrži frekvencije i postotke odgovora učenika/ca na tvrdnju „Roditelji očekuju da ću jednoga dana ići na fakultet“.

Tablica 5. Odgovori učenika/ca osmih razreda na tvrdnju „Roditelji očekuju da ću jednoga dana ići na fakultet“

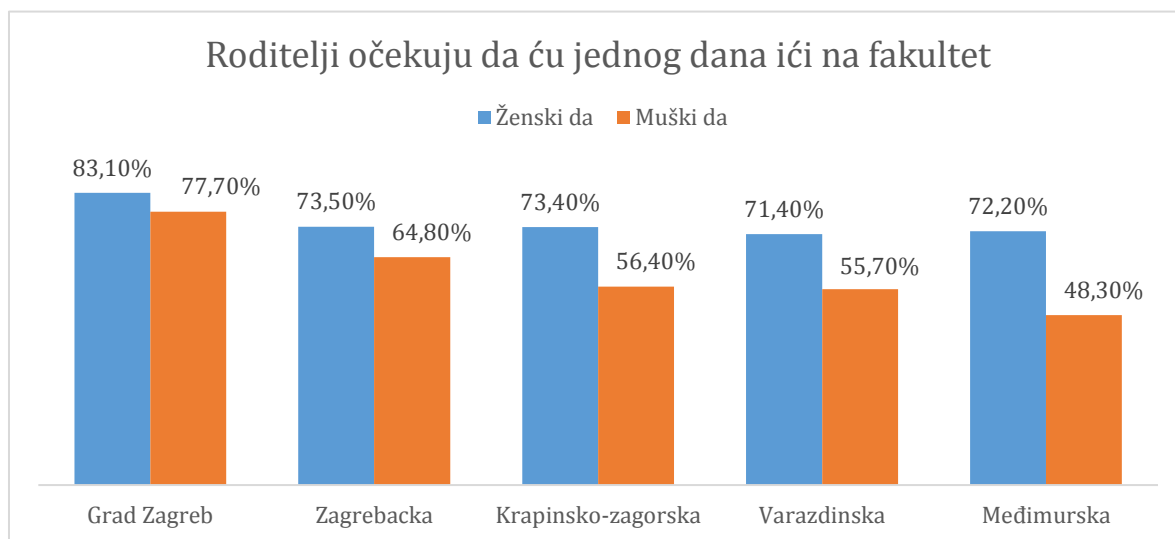
Roditelji očekuju da ću jednoga dana ići na fakultet	Svi sudionici (%)	Ž	M
DA	3893 (65,5%)	72,7%	58,2%
NE	2046 (34,5%)	27,3%	41,8%
<i>Ukupno</i>	5939 (100%)	100%	100%

Podaci prikazani u tablici 5. ukazuju na to da gotovo dvije trećine svih sudionika istraživanja percipira da im roditelji imaju visoka očekivanja u vezi njihova nastavka školovanja na tercijarnoj razini. Pritom učenice u znatno većoj mjeri izvještavaju o visokim očekivanjima roditelja nego što je to slučaj s učenicima (72,7% prema 58,2%). Na slici 7. prikazani su odgovori učenika iz različitih županija.

Slika7. Odgovori učenika/ca osmih razreda na tvrdnju „Roditelji očekuju da ću jednoga dana ići na fakultet“ – lokacijska perspektiva

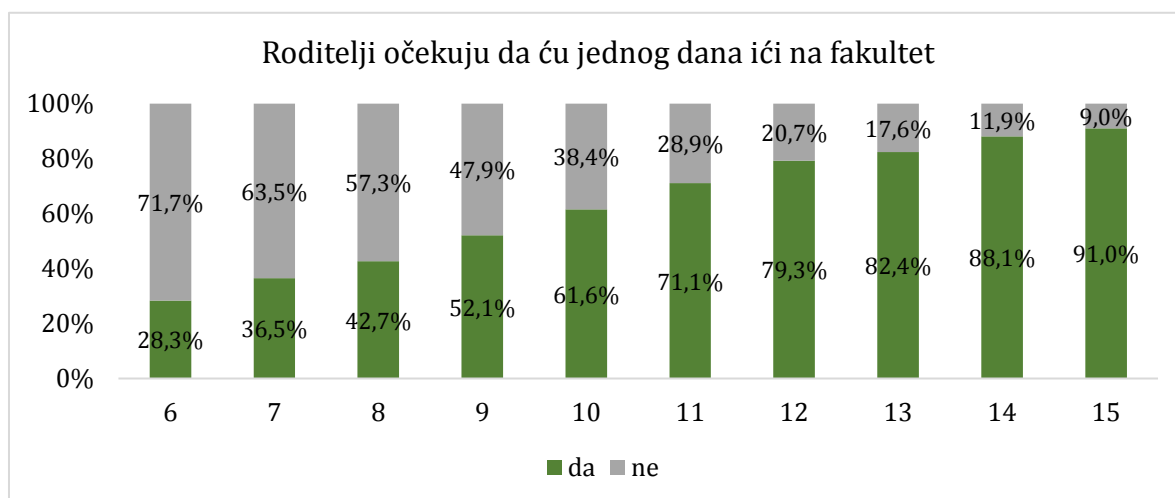
Podaci ukazuju na razlike među županijama koje se kreću od 60,1% učenika Međimurske županije koji smatraju da im roditelji očekuju da će jednog dana ići na fakultet do 69,3% učenika iz Zagrebačke županije koji daju isti odgovor. U usporedbi s učenicima iz Zagreba ti su postoci manji. Na slici 8. prikazane su spolne razlike u odgovoru na ovo pitanje.

Slika 8. Odgovori učenika/ca osmih razreda na tvrdnju „Roditelji očekuju da ću jednog dana ići na fakultet“ – spolna perspektiva

Odgovori učenika ukazuju na izrazite razlike između učenika i učenica u nekim županijama. Tako u Međimurskoj županiji gotovo tri četvrtine učenica potvrdno odgovara na postavljeno pitanje, dok isti odgovor daje manje od polovine dječaka. Značajna razlika između učenika i učenica vidljiva je i u Krapinsko-zagorskoj i Varaždinskoj županiji.

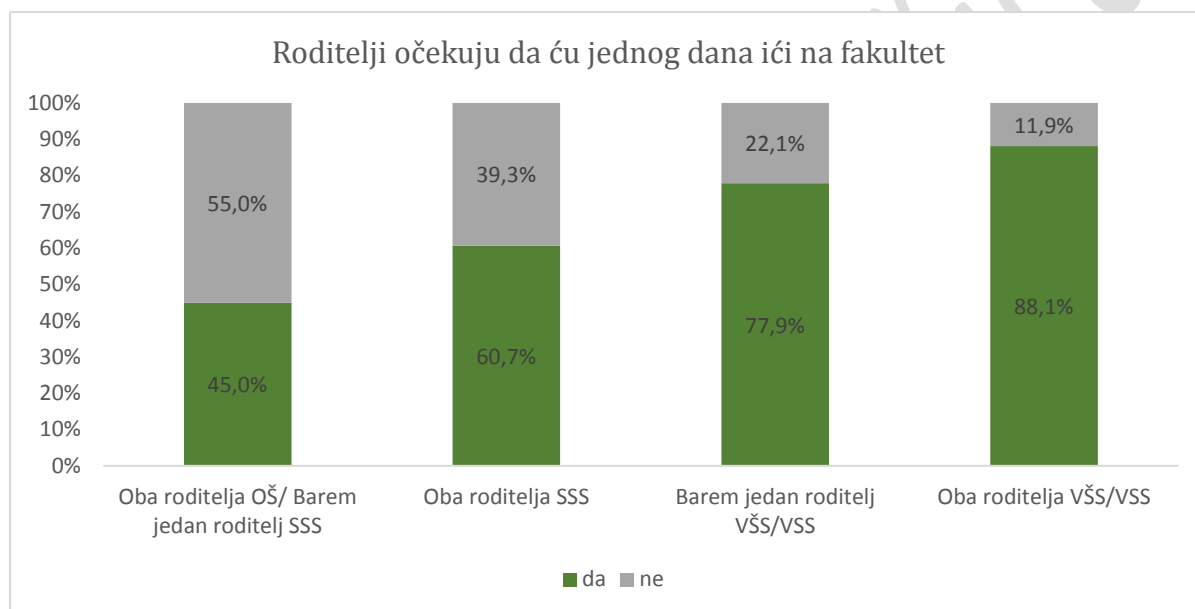
Slika 9. prikazuje odgovore na tvrdnju „Roditelji očekuju da ću jednoga dana ići na fakultet“ s obzirom na obrazovno postignuće učenika/ca.

Slika 9. Odgovori učenika/ca osmih razreda na tvrdnju „Roditelji očekuju da ću jednog dana ići na fakultet“ ovisno o obrazovnom postignuću učenika

Učenici koji pripadaju kategorijama vrlo uspješnih u najvećem postotku percipiraju visoka roditeljska očekivanja. Preko 80% učenika u kategorijama 13, 14 i 15 navodi da njihovi roditelji očekuju da jednoga dana upišu fakultet. Slabljem obrazovnih postignuća učenika tj. kretanjem prema kategorijama srednje i manje uspješnih učenika, smanjuje se i postotak učenika koji navode da njihovi roditelji očekuju da jednog dana upišu studij. Međutim, čak i u kategorijama koje objedinjuju učenike slabijeg obrazovnog postignuća (zbroj ocjena 6, 7 i 8), broj učenika koji odgovaraju afirmativno na ovu tvrdnju prilično je visok. Tako, primjerice, u kategoriji najmanje uspješnih učenika, tj. učenika koji imaju ocjenu dovoljan iz hrvatskog, matematike i stranog jezika, svaki četvrti učenik/ca navodi da njegovi/njezini roditelji očekuju da će upisati i pohađati fakultet.

Slika 10. prikazuje odgovore učenika/ca na tvrdnju „Roditelji očekuju da ću jednoga dana ići na fakultet“ s obzirom na obrazovni status roditelja.

Slika 10. Odgovori učenika/ca osmih razreda na tvrdnju „Roditelji očekuju da ću jednog dana ići na fakultet“ ovisno o obrazovnom statusu roditelja

Slika 10. ilustrira povezanost obrazovnog statusa roditelja i njihovih očekivanja u vezi djetetovog nastavka školovanja na visokoškolskoj razini. Gotovo 90% onih učenika/ca čiji roditelji imaju završenu višu školu ili fakultet smatra da roditelji očekuju da će jednog dana upisati fakultet. Što je niži obrazovni status (barem jednog od) roditelja, manji je postotak učenika/ca koji smatraju da njihovi roditelji očekuju da jednog dana pohađaju neki od programa koji osigurava VSS kvalifikaciju. Međutim, čak i u obiteljima u kojima su oba roditelja završila samo osnovnu školu ili je samo jedan od roditelja završio srednju školu, očekivanja su prisutna u značajnoj mjeri (45% učenika/ca navodi da ona postoje).

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Rezultati prikazani u ovom izvještaju ukazuju na visoke obrazovne aspiracije učenika, a posredno i njihovih roditelja u Krapinsko-zagorskoj, Međimurskoj, Varaždinskoj i Zagrebačkoj županiji.

Rezultati pokazuju da većina učenika želi upisati četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje. Pritom dvije petine učenika želi upisati četverogodišnje strukovno obrazovanje, a četvrtina učenika želi upisati gimnazijsko obrazovanje. Učenici su iskazali najmanje interesa za upisivanjem trogodišnjeg strukovnog obrazovanja – tek nešto više od jedne desetine učenika iskazalo je želju za upisivanjem takve vrste programa. U usporedbi s Gradom Zagrebom značajno je viša poželjnost četverogodišnjih strukovnih programa.

Također, rezultati ukazuju na postojanje rodni razlika pri namjeri upisa različitih vrsta srednjoškolskog obrazovanja. Primjetno je kako djevojčice u većoj mjeri žele upisati gimnazijsko obrazovanje - nešto manje od trećine učenica želi upisati gimnaziju, u odnosu na nešto manje od petine učenika koji žele upisati navedeni program. Učenici četiriju županija značajno se razlikuju od učenika Grada Zagreba iz istraživanja provedenog 2014. godine gdje značajno veći broj dječaka iskazuje želju za upisom u gimnazijske programe.

Učenici se izrazito razlikuju u izboru vrste srednjoškolskog obrazovanja s obzirom na obrazovno postignuće. U svim kategorijama obrazovnog postignuća prevladavaju četverogodišnji programi, osim u slučaju dvije kategorije učenika s najslabijim obrazovnim postignućem.

Želje učenika vezane uz upis srednje škole razlikuju se i ovisno o obrazovnom statusu roditelja. Što je viši obrazovni status roditelja, viša je i namjera učenika za upisivanjem gimnazijskog programa u odnosu na druge vrste srednjoškolskog obrazovanja.

Rezultati pokazuju da većina učenika u budućnosti želi studirati, pri čemu djevojčice u značajno većem broju izražavaju ovu želju nego dječaci. Više od tri četvrtine djevojčica i više od polovice dječaka želi u budućnosti pohađati fakultet. Iako je želja za pohađanjem fakulteta povezana s obrazovnim postignućem, relativno veliki broj učenika prosječnih obrazovnih postignuća također izražava želju za studiranjem. Primjerice, od učenika čiji je zbroj zaključnih ocjena iz hrvatskog jezika, matematike i prvog stranog jezika na kraju sedmog razreda iznosio 8 (ocjene dobar, dobar i dovoljan), njih 40% je iskazalo želju za pohađanjem fakulteta. Učenička želja za pohađanjem fakulteta također je povezana i s obrazovnim statusom njihovih roditelja na način da djeca roditelja višeg obrazovnog statusa češće izražavaju želju za pohađanjem fakulteta.

Pored očekivanja i aspiracija djece, istraživanje pokazuje da su razmjerno visoka i očekivanja njihovih roditelja. Gotovo dvije trećine učenika osmog razreda percipira da njihovi roditelji očekuju da nastave svoje školovanje i na tercijarnoj razini. Pritom o visokim očekivanjima roditelja češće izvještavaju učenice nego učenici. Roditeljska očekivanja razlikuju se ovisno o obrazovnom postignuću učenika. Ona su, dakako, najviša za učenike iz najuspješnijih skupina. Međutim, relativno velik postotak učenika iz skupina sa slabijim obrazovnim postignućem također navodi da njihovi roditelji očekuju da jednoga dana upišu fakultet. Primjerice, i među najmanje uspješnim učenicima, svaki četvrti učenik navodi da njegovi roditelji očekuju da će ići na fakultet. Roditeljska očekivanja povezana su i s njihovim obrazovnim statusom. Najveća očekivanja u pogledu djetetovog pohađanja fakulteta imaju oni roditelji koji su i sami završili višu školu ili fakultet. Međutim, čak i u obiteljima s najnižim obrazovnim statusom roditelja (onima u kojima su oba roditelja završila samo osnovnu školu ili je jedan od roditelja završio samo osnovnu, a drugi srednju školu), gotovo polovina roditelja očekuje da im dijete upiše i pohađa fakultet.